



Pr Ülle Madise  
Õiguskantsleribüroo

25. märts 2024 nr 14-17/457

## Hoolduskulude katmine väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse korraldamisel

1. juulist 2023. aastal jõustus hooldereform, mis tähendas, et seaduse järgi peab kohalik omavalitsus katma hooldajate palgakulud, tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud, tervisekontrolli ja vaksineerimise kulud, koolituse ja supervisiooni kulud (edaspidi: hoolduskulud). Inimese enda kanda jäävad majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud (edaspidi: omaosalus). Vajadusel aidatakse inimest ka nende kulude kandmisel.

2024. aasta riigieelarve koostamisel oli riigi rahastuse aluseks toetusena kohalikele omavalitsustele teenuse osutamiseks 371 eurot ühe inimese kohta. Inimeste arv võeti STAR andmetest 1. oktoobri 2023. aasta seisuga, milleks oli 194 teenusel olijat. Kohalikul omavalitsusel soovitati (veebi infopäevade vahendusel) juurde lisada teenuse hoolduskulude komponendi tasumiseks 270 eurot inimese kohta kuus.

2024. aasta alguse rahastus kokku oli:

Kohalik omavalitsus	Pikaajalise hoolduse lisavahendid				
	Tulumaksust (1,88%)	Tasandusfondist			KOKKU
		1 kuu tulumaks	Erihoolekandest isikud	Põranda tagamine	
Jõgeva vald	583 000	52 593	6 960	258 309	900 862

Kokku on Jõgeva valla eelarves teenuse osutamiseks rahalisi vahendeid 1 520 000 eurot, millest riigilt 900 862 eurot ja Jõgeva valla osa 619 138 eurot. 2024. aasta alguses oli teenust vajavate inimeste arv aga tõusnud 194-lt 208-le ehk 14 inimest rohkem, kui riik meile toetusena arvestuslikult eraldas. Hoolekandeesutuste hinnad on pidevas tõususes, mis teeb eelarve jälgimise, täitmise ja Sotsiaalhoolekandeseaduse järgi kohaliku omavalitsuse kohustusliku teenuse tagamise sh hoolduskomponendi tasumise meie inimestele pea võimatuks.

Teie oma 08.03.2024 kirjaga nr 7-8/231783/2401456 „Hoolduskulude katmine väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse korraldamisel“ olete sõnaselgelt välja toonud, et seaduse järgi peavad vallad ja linnad katma inimese hoolduskulud täielikult, omaosalust ei tohi nende arvel kasvatada. See otsus on seaduses juba tehtud ja seda tuleb täita. See tähendab, et vald või linn ei või piirata hoolduskulude katmist nii, et see ei kata inimese hoolduskulusid täielikult.

Inimese kanda on omaosalus, mis katab majutuse ja toitlustuse ning mõned muud kulud, mis on seadusega sätestatud. Seda ulatuses, mis on inimesele jõukohane. Vald või linn saab oma kulusid piirata inimesele hooldekodukoha korraldamise kaudu, sest selle, kuidas teenus oma elanikele kättesaadavaks teha (nt kas pidada ise hooldekodusid või osta teenust eraõiguslikelt isikutelt), otsustab kohalik omavalitsus ise.

Kohalikud omavalitsused peavad piirmäära kehtestades arvestama ka sellega, et sotsiaalhoolekande seaduse järgi peaks hooldekodu, kuhu inimene elama asub, olema inimese püsivast elukohast mõistlikul kaugusel. Inimesel peab olema võimalik suhelda oma lähedastega piisavalt sageli ning olla oma kogukonna liige ka siis, kui ta ei saa enam oma kodus elada. Praegu on mitmes kohalikus omavalitsuses loodud olukord, kus inimesel tuleb maksta hooldekodukoha eest seadusega nõutavast rohkem, kui ta soovib elada oma koduvalla või -linna hooldekodus.

Teie oma kirjas annate ka teada, et kui vald on seadnud hoolduskulude katmise ülempiiri, siis peab vallavalitsusel olema võimalik korraldada inimesele väljaspool kodu osutatavat ööpäevaringset üldhooldusteenust nii, et vald katab täiel määral hoolduskulud ning inimese kanda jääb omaosalus selles ulatuses, mis on talle jõukohane (vt ka SHS § 221 lõige 3, § 16).

### Statistika enne hooldereformi ja tänane olukord:

Üldhooldusteenused. Allikas: Jõgeva Vallavalitsus, sotsiaalosakond

Üldhooldusteenus	2018	2019	2020	2021	2022	30.06.23	01.07.23
Hoolekandeaustus kus valla osalusega kliendid on kokku	16	18	20	23	20		39
Isikuid valla osalusega kokku	103	72	103	105	105	89	187 ja aasta lõpuks oli 207
Teenuse kogumaksumus pärast isiku omaosaluse tasumist	298323	3150278	335926	388451	447076	<b>294274</b>	<b>771198</b>

1. juulist 2023. aastal lisandus meile 98 inimest, kes kuni hooldereformini tasusid 100% oma teenuse eest ise. Kokku oli teenuse kulu 2023. aastal 1 065 471,94, millest riik toetas meid 444 096 euroga ja meie eelarvest oli 621 375,94 eurot.

Keskmine sissetulek üldhooldusteenusel oleval isikul oli 2023. aasta seisuga 645,02 eurot ja tänase seisuga 686,53 eurot. Keskmine hoolduskulu oli eelmisel aastal 602,94 eurot ja sellel aastal enne pensionite ja hooldekodude hinnatõusu 658,41 eurot. Keskmine isiku tasuda olev majutus- ja toitlustuskulu oli eelmisel aastal 600,33 eurot ja sellel aastal enne pensionite ja hooldekodude hinnatõusu 682,37 eurot.

Jõgeva vald toetab teenuse saajaid 12.03.2024 seisuga keskmiselt 743,50 euro ulatuses (riigi ja KOV eelarvete tegemisel aga arvestuslik inimese keskmine kuluhind  $370+270=640$  eurot), millele lisanduvad ravimid ja muud kulud. 10. märtsi 2024. aasta seisuga on kohustusliku teenuse osutamiseks kulunud 377 641,91 eurot ja aasta maht oli 1 520 000 eurot.

Kui 2024. aasta alguses olid teenuse hinnad keskmisel 1300 eurot kuus, siis alates 1. aprillist 2024. aastal on teenuse keskmiseks hinnaks 1650 eurot kuus.

### **Kokkuvõtvalt meie pöördumise põhjus koos küsimustega:**

Ilmselge, et hoolekandeesutuste kiire hinnatõusu ja suure eakate osakaaluga kohaliku omavalitsuse rahvastikunäitajate juures ei suuda Jõgeva vald eelarvest kinni pidada ja Sotsiaalhoolekandeseaduse järgi pandud kohustust seaduse tähenduses täita isegi siis kui kehtestame piirmäära.

Jõgeva vald peaks vastavalt seadusele kehtestama väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse osutamisel vahetult teenust osutavate hooldustöötajate ja abihooldustöötajate kulude tasumise piimääraks minimaalselt 850 eurot ühe teenusesaaja kohta kuus. Sotsiaalhoolekandeseaduse järgi peaks hooldekodu (nt Põltsamaa kodu täishind 1650.00 eurot), kuhu inimene elama asub, olema inimese püsivast elukohast mõistlikul kaugusel ja katma hoolduskulud (Põltsamaa Kodus hoolduskulu 850 eurot kuus ja asukoht umbes 30 km).

Inimese omaosaluseks jääb ülejäänu - majutus ja toitlustus hooldekodus ja muud isiklike vajadustega seotud kulud.

Meie kaks küsimust:

1. Kas riigieelarvest toetusena eraldatava summa aluseks olev ühe kindla kuupäeva ja muutumatu suuruse seisuga teenuse saajate arv on kooskõlas sotsiaalteenuste osutamise põhimõtetega?
2. Palume Teie seisukohta, kas rahastamise aluseks võiks olla:
  - 2.1 kas aasta **keskmise** teenusel olijate arv;
  - 2.2 igal eelarveaasta **pooleaasta teenusel olijate arv**, mida korrigeeritakse riigi poolse rahastuse toetusena kohalikele omavalitsustele (nagu näiteks asendushooldusteenuse korraldamisel).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Taavi Aas  
vallavanem

Aime Meltsas, sotsiaalosakonna juhataja